

САВЕЦКАЯ ВЕЛДАНУСЬ

ВЫДАНЬНЕ ЎСЕБЕЛАРУСКАГА ВЫКАНАУЧАГА КАМІТЭТУ САВЕТАЎ

Прапетарыі ўсіх краўў, злучайцеся

Копт нумару—15 руб. (вып. 22 г.)

Падпісная плата—
Звычайная—400 р. льготная—300 р.
Плата за абвесткі—500 руб. за радок пятагу. Сьпешылі—на 50% даражэй.
Плата за публікацыю аб спраце дакумантаў:
для членаў саюзу—700р.
для іншых грамад.—1500р.
Чаргон і утрыманьне Сал. Забеспені—дарэм а.
Падпіска і абвесткі прымаюцца ў Конт. агентстве пры Дзяржаўным Выдавецтве.
(Менск, Петрапаўлаўская, 8).

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі: МЕНСК, Зыгарэйская, 97.

ТРЕЦІ ГОД ВЫДАНЬНЯ.

Штодзенная газета.

№ 283 (688). Чацьвер, 21-га сьнежня 1922г.

Х-ты Усерасейскі Зьезд і яго задачы.

Задачи і значэньне Х-га Зьезду Саветаў вызначаюцца цалком гэтай міжнароднай і ўнутранай абстаноўкай, у якой яму прыходзіцца працаваць.

Абстаноўка гэта можа быць ахарактэрызаваць, як далейшае і вельмі дурнае ўзмацненьне Савецкай улады на міжнародным фронце, таксама запас вялікай практыкі ў перамоце пераход на гаспадарчым фронце і выкананьне Ўсерасейскім Цэнтр. Выкан. Камітэтам вялікай законадаўчай працы, намечанай IX-ым Усерасейскім Зьездам Саветаў.

Калі пры разглядзе пытанняў міжнароднага становішча на IX-ым Зьездзе яшчэ былі адгалоскі недаўнявай вайсковай барацьбы, дык на Х-м Зьездзе Савецкай улады, сацыялістычнае, чырвонаармейскае і казачка дэпутаты пачаюць справаджаць аб няўпэўненых спробах краўў Антанты старгаваньня з Савецкай Расеяй без улічэння ваяскага націску, пачаюць аб пэўных імкненьнях Сав. Расеі да скарачэння ўзброення і аб усё болей мацнеючым становішчы Савецкай Расеі.

Давяды аб гаспадарчым фронце, аб становішчы прамысловасці і земляробства павінны даць нам толькі інфармацыю, але і намечыць канкрэтыя мерапрыемствы ў гэтай галіне. IX-ты Усерасейскі Зьезд Саветаў у гэтым кірунку даў цэлую праграму Н.Б.З., якая ім выплаўнена ў сьпевае законадаўчасьці; Х-ты Усерасейскі Зьезд Саветаў мае перад сабой зямельны кодэкс, які служыць асновай для ўсяго земляробства.

Чэго мы чакаем ад Х-га Зьезду Саветаў.

Жадаю, каб Х-ты Зьезд Саветаў служыў далейшаму замацаваньню савецкіх часцей і павялічэнню

Зямельная палітыка.

IX-ты Зьезд Саветаў паставіў перад НКЗ шэраг пытанняў пераважнай важнасці, Распрацоўка зямельнага кодэксу, аб'ект абшараў галоўнага П-вожа, прыстасаваньне аддзельных формаў працы на працы НКЗ, барацьба за пашырэнне сельска-гаспадарчых ведаў сярод сялянства—восем галоўных пунктаў працы НКЗ за час з IX-га па Х-ты Зьезд Саветаў.

Адна з найбольш важных і гуртоўных работ НКЗ—распрацоўка зямельнага кодэксу—скончана. Перад членамі саветаў стаяць на менш паважнае заданьне—распаўсюджанне сярод шырокіх гушчавых сялянства гэтага кодэксу, які дае аснову для ўсяго земляробства. Барацьба з вынікамі голоду, д-памога разбураным годам гаспадаркам застаецца і на 23 ці год в жнейшай працы для НКЗ і яго мясцовых уста-

У справе прамысловасці справа стаяць іначай. Х-му Усер. Зьезду Саветаў прыдзецца намесціць тры вехі арганізацыі, асабліва ў адносінах да трэстаў, якія нявінчы для далейшай заваяў гаспадарчага фронту і ўзмацненьня злучэння між рабочымі і сялянамі.

Сярод пытанняў савецкага будаўніцтва першае месца займае на Х-м Усерасейскім Зьездзе Савецкай улады стварэнне Саюзу Савецкіх Рэспублік і разглядзе асновы савецкай саюзнай канстытуцыі. Гэта канстытуцыя павінна выявіць узамны адносіны незалежных Савецкіх Рэспублік і аб'яднаць іх у адно цэлае з агульна-саюзнай законадаўчасьцю. У гэтым кірунку за мінулы год выплаўнена вельмі важная падгатоўчая праца.

На Х-м Зьездзе мы пачнем галава незалежных Савецкіх Рэспублік, якія добра абмеркавалі гэтую справу і прыдуць на Зьезд з гатовымі паставамі.

Траба спадзявацца, што аб'яднанне ўсіх Савецкіх Рэспублік у адну дзяржаву дапаможа далейшаму развіццю Савецкай улады і замацаваньню яе становішча як міжнароднага, так і ўнутранага.

Пажодаем жа найвышэйшаму органу Савецкай улады пасьпеху.

Пажодаем Х-му Усерасейскаму Зьезду Саветаў,—першаму ўстаноўчаму Зьезду Саюзу Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік выплаўніць заданні, узложаныя на яго развіццю.

Фінансы.

Маё пажаданьне Х-му Зьезду Саветаў—паказаць нашым ворагам, якія чакалі ад усерасейскіх пераважараў у саветы ў гэту восень правалу камуністычнай партыі, што, наадварот, ніколі даверра рабочых і сялянскіх гушчавых і нашай партыі было так моцна, як іменна за час. Што ж датычыць фінансавых за-

пасьпеху і дасягненню на гаспадарчым фронце Савецкай Рэспублікі.

М. Калінін.

ня падтрымаць, ад якіх залежыць у большай частцы уся гаспадарка Савецкай Расеі.

Г. Сакольнікаў.

Асьвета.

Ад Х-га Зьезду Саветаў чакаю, што ім будзе стала заснаваныя прынцыпы фінансаваньня спраў народнай асьветы і створана тая матэрыяльная падстава, без якой немагчыма развіццё гэтай справы.

Без гэтага працаваць нельга.

Н. Ульянава (Крупская)

Ахова здароўя.

Я лічу асабліва важным, каб мясцовыя саветы як мага хутчэй перайшлі к зьяўленьню штодзённых практычных патрэб рабочых, палепшэнню працы і быту, добрабыту гарадоў, развіццю культуры і мастацтва.

У галіне аховы здароўя мясцовыя саветы галоўную увагу павінны зьяўляць на сацыяльна-перасьце рагуючыя мерапрыемствы: палепшэнне сантарных умоў жыцця, пашырэнне санітарнага нагляду, барацьбу з сацыяльнымі хваробамі, ахову мацярынства, маладзёнства і дзецтва, клопаты аб здароўі рабочых падросткаў.

Перад цяперашнімі саветамі стаяць заданні—як мага шыроў уцяваць у сваю практычную працу ўсіх членаў савету і беспартыйнае сялянства, ускладваючы на іх адпаведныя даручэнні і ўважваючы ў практычную дзейнасць.

Някой кожна прадстаўнік рабочых і сяян у савете будзе запраўдным іх прадстаўнікам, падрабязна ведае іх патрэбы і бароніць іх інтарэсы, хваіць і звычайныя, штодзённым.

Н. Сямашка.

Кааперацыя.

З боку інтарэсу савецкай кааперацыі надыходзячы зьезд саветаў мае вагроннае значэньне, бо на гэтым зьездзе цвёрда будзе абвешчана працоўнае развіццё права і ў аснову будаўніцтва рэспублікі і ўмацаваньня пралетарскай улады будзе паложана забяспечэнне гаспадарчага адраджэння краўў.

Старшыня Цэнтрсаюзу Д. Хінчун.

Рэпарацыйныя пытанні.

Палітыка мяняецца.

ГАННОВЭР, 19-12. Прыехаўшы у Лейдан амерыканскі банкір Морган вадзіў аб немагчымасьці даць непацярпаюча дапамогу для Нямеччыны, пакуль Антанты і Нямеччына самі між сабой ня вырашылі рэпарацыйнага пытання.

Францыя супроць умяшчальства Амэрыкі.

ГАННОВЭР, 19-12. У Францыі пачынаюць адкрыта гаварыць супроць умяшчальства Амэрыкі ў рэпарацыйныя пытанні. Газета «Тан» патрабуе ад Амэрыкі, у выпадку яе ўмяшчальства, падпісаньня палітычных паставаў Версальскага дагавору, ратыфікацыі франка-амерыканскіх дагавораў і абгававаньня пытання аб міжсаюзніцкіх ваяскаў даўгох.

Каштоўнасьць маркі павялічваецца.

БЭРЛІН, 18-12. У зьвязку з чуткамі аб замерах Амэрыкі даць Нямеччыне дапамогу, у апошнія дні прымятаецца павялічэньне каштоўнасьці маркі.

Здарэньні у Польшчы.

Падробнасьці забойства Нарутовіча.

У дзень забойства.

ВАРШАВА, 19-12. 16-га сьнежня ў 11 з паловай прэзыдэнт паехаў к кардыналу Какоўскаму, варшаўскаму архіэпіскапу для адказнага візиту. Потым праз паўгадзіны Нарутовіч паехаў у будынак т-ва падахованьня мастацтваў на адчыненне «салёну». У той момант, калі прэзыдэнт, разам з начальнікам грамадзянскай канцэлярыі, двума ад'ютантамі, прэм'ер міністрам Новакам і міністрамі Куманецкім і Макоўскім знаходзіўся ў першай залі, з групы, стаяўшай непасрэдна за прэм'ер міністрам, аддзяліўся малер Элігіўс Невядомскі і выстраліў тры разы з рэвалювера ў сьпіну прэзыдэнта, пасля чаго спробаваў уцячы. Прэзыдэнт улаў і праз некалькі хвіль памёр. Забойцу затрымаў ад'ютант. Зараз жа прыехаў выкліканы міністрам юстыцыі пракурор акружнага суда. Цэла прэзыдэнта, агульнае нацыянальным сьвяткам, было перанесена яго сьвалякім у ляно, пасля чаго пад экспортам асаблівага вэскандру цэла прэзыдэнта было перавезена ў Вальвадзкі палац.

Перасьцярога.

ВАРШАВА, 20-12. У дзень забойства прэзыдэнта ў Вальвадзкі паступілі перасьцярогі аб маючым быць нападзе на прэзыдэнта. Ня глядзячы на гэта, прэзыдэнт нельга было пераканаць у тым, каб ён застаўся дома.

Забойца—вядомы мастак.

ВАРШАВА, 20-12. Забойца прэзыдэнта Невядомскі—вельмі вядомы ў арыстакратычных колах малер і крытык, які заўбоды вызнаўся бурным тэмпераментам. Перад сьледавателем Невядомскі сімуляў вар'яцце.

Пасьля забойства.

ВАРШАВА, 20-12. Весткі аб забойстве прэзыдэнта разляцеліся па гораду вельмі хутка. Скорка вакол будынка таварыства заахвочваньня мастацтваў пачалі збірацца народ-

ныя тлумы. Влізкія пуліцы былі акружаны вялікімі атрадамі міліцыі. На месца крыміналу нікога ня пусьцілі, з тых прычынаў, што сьрод прысутнай публікі адбываўся во-воыск. Апрача Невядомскага было арыштавана яшчэ двое людзей.

«Вызваленьне» вінаваціць правых.

ВАРШАВА, 20-12. Фракцыя «Вызваленьне» прыняла рэзалюцыю, якая пляміць ганьбай беспрыкладнае ў гісторыі Польшчы забойства першага прэзыдэнта рэспублікі. Усю віну фракцыя ўскладае на правую партыю і правы друк, які цкаваннем моладзі і таўчы правы к праступнасьці. Фракцыя чакае ад новавыбранага ўраду дазваньня праступнасьці, зьнішчэньня загаворшчакіх арганізацыяў і суровай кары пінаватым.

Ахова Гальлера.

ВАРШАВА, 20-12. У часе забойства Нарутовіча ў музеі знаходзіўся генэрал Гальлер. Як характэрную дробязь адзначаюць, што камісар паліцыі, які знаходзіўся ў музеі, ахоўваў не Нарутовіча, а Гальлера.

Вобыскі ў памяшканьні «Розвуа».

ВАРШАВА, 20-12. У памяшканьні «Розвуа» зроблены вобыскі і арыштавана шмат членаў «Розвуа». Знойдзена многа зброі.

П.І.С. зрываюць барацьбу з рэакцыяй.

ВАРШАВА, 18-12. У зьвязку з забойствам Нарутовіча, кракаўскія рабочыя арганізавалі мітынг, на якім прысутнічала некалькі тысячаў чалавек. Выступішы на мітынг дэпутат Саюзу пэпэсавец Ваброўскі заявіў, што ПІСудзі назначан вяртэнным дыктатарам і будзе ахоўваць канстытуцыю і парву рабочым мірна развіццю. Аднак, рабочыя не паслухаліся і накіраваліся к памяшканню савету прафэсійных саюзаў. Спятаўшы рабочых, паліцыйскі атрад параніў пяць чалавек, сьрод іх адна кабеціна.

ЛЕЗАНСКАЯ КАМФЭРЭНЦЫЯ.

Аднаўленьне працы камісіі аб пралівах.

ЛЮБІН, 19-12. На паведамленьне з Лёзана, першая камісія камфэрэнцыі ізноў пачала абгававаньне пытання аб пралівах. Учора Барзан меў прыватную гутарку з Чычэрлінам.

Зьменены праэкт саюзнікаў аб пралівах.

ВАРДО, 18-12. На пэрадажыві камісіі аб пралівах вэслушаны даклады турэцкай дэлегацыі паказот зьмененага праекту саюзнікаў. Артыкул 2-гі праекту прадабчыць поўную свабоду плаваньня ў пралівах у мірны час ваяскаў суднаў пад умовай, каб велічыня флёту кожнай дзяржавы не перавышала велічыні флёту мацнейшай з вображых дзяржаў. Дзяржавы павінны кожны год паведамляць міжнародную камісію па пралівах аб цуктоўнай велічыні флёту, які знаходзіцца ў пралівах. У выпадку ваяны Турэц-

чына, пры ўмовах нейтральнасьці, захоўвае права свабоднага плаваньня ў пралівах.

Пасьля выступленьня турэцкай дэлегацыі выступіла з контр-прапанаваньнямі па пытаньні аб пралівах расейская дэлегацыя.

Новы плян расейскай дэлегацыі.

ЛЁЗАНЬ, 19-12. У падкамісіі аб пралівах расейская дэлегацыя прапанавала новы плян умеркаваньня пытання аб пралівах, аднавідаючы амерыканскім патрабаваньням аб дапушчэньні пры вядомых абставінах прыходу ваяскаў суднаў для аховы гандлю ці вядомай класы насельшчыні. Гэмет паша заявіў, што Мрамарнае мора не павінна быць прылічана да праліваў. Высок Імбрэс і Тэледэс не павінны папасці пад чужы суварэньют. На высіе Лемнос не павінна быць грэцкай ваяска-марскай станцыяй.

Зноў разнагалосьсе.

ЛЁЗАНЬ, 19-12. Пытаньне аб паліцыйных меншасьнях, якое ўжо, здавалася, было вырашаным, ізноў выклікае разнагалосьсе.

IV УСЕБЕЛАРУСКІ З'ЕЗД САВЕТАУ.

Зьмены у канстытуцыі Б.С.С.Р.

Чацьвёрты Усебеларускі Зьезд Саветаў прыняў ніжэйшыя зьмены ў канстытуцыі БССР.

Аснаўныя пункты канстытуцыі Саюзу Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік (РСФСР, Беларусі, Украіны і Закаўказкай Фэдэрацыі.

1. Рэспублікі: РСФСР, Беларусь, Украіна і Закаўказкай Фэдэрацыя (Грузія, Азэрбайджан, Армения) аб'яднаюцца ў адну саюзную дзяржаву пад назваю: «Саюз Сацыялістычных [Савецкіх Рэспублік], прычым за кожнай з гэтых рэспублік застаецца права вольнага выхаду з Саюзу».

2. Зьезд Саветаў Саюзу ССР, а між імі ЦВК СССР зьяўляюцца найвышэйшай уладай СССР. У Зьездзе Саветаў і ЦВК СССР дагаварваючыся рэспублікі прадстаўлены прарэспубліканска на жыхарству пры гарантыі праў меншасьці.

3. Зьезд Саветаў СССР склікаецца адзін раз у год і выбірае Саюзны ЦВК з прадстаўнікоў дагаварваючыся рэспублік.

4. Саюзны ЦВК склікаецца ня менш трох разоў у год; ён склікаецца таксама па тэрававаньню ЦВК аднаго з дагаварваючыся рэспублік альбо па пастанове Саюзнага ЦВК.

5. У перыяд між сясіямі ЦВК найвышэйшай уладай Саюзу зьяўляецца Прэзыдыум ЦВК СССР.

6. Саюзны ЦВК выбірае Прэзыдыум з 15 чалавек, у тым ліку старшыню ЦВК па ліку дагаварваючыся рэспублік. Старшыня Саюзнага ЦВК выпаўняюць свае абавязкі па чарзе.

7. Выканаўчым органам ЦВК зьяўляецца Рада Нар. Камісарыяў СССР, якая выбіраецца ЦВК на тэрмін паўнамоцтваў апошняга, у складзе старшыні РНК, яго намеснікаў і наркомаў: Замежных Спраў, Ваенна-Марскіх Спраў, Замежнага Гандлю, Шляхаў, Почт і Тэлеграфу, Внэйшай Рэды Народнай Гаспадаркі, Рабоча-сялянскай інспэкцыі, Працы, Харчовых Спраў, Фінансу, Дэкрэты і пастановы РНК СССР абавязковы для ўсяго Саюзу і выпаўняюцца на ўсёй тэрыторыі Саюзу беспасрэднымі загадамі РНК СССР.

8. Дзеля замацаваньня рэвалюцыйнай законнасьці на тэрыторыі Саюзу Сацыялістычных Савецкіх Рэспублік і аб'яднаньня працы дагаварваючыся рэспублік па барацьбе з контр-рэвалюцыяй устанаўляецца пры саюзным ЦВК Вархоўны Суд з функцыямі Вархоўнага Судовага Кантролю, а пры Саюзнай Рэдзе Наркомаў—аб'яднаны орган дзяржаўнай палітычнай управы, старшыня якоў уваходзіць у Саюзную Рэду Наркомаў з правам дарадчага голасу, прычым дзяржаўныя палітычныя ўправы асобных сяброў Саюзу застаюцца ў складзе адпаведных Камісарыятаў Унутраных Спраў.

9. Зацьверджаньне, зьмена і дапаўненьне саюзнай канстытуцыі альбо зьменьваючага яе саюзнага дагавору зьяўляецца выключна прэрогатывай Зьезду Саветаў Саюзу Рэспублік.

10. Пад ведама ЦВК Саюзу Рэспублік падлягае:

а) Прадстаўніцтва Саюзу ў міжнародна-прававых зносінах.

б) Перамена ўнешніх граніц Саюзу.

в) Заклучэньне дагавораў аб прыёме ў склад Саюзу новых Рэспублік.

г) Абвешчэньне вайны і заклучэньне міру.

д) Заклучэньне ўнешніх дзяржаўных пазыкаў і зацьверджэньне ўнешніх пазыкаў мяйсцовага характару.

е) Раціфікацыя міжнародных дагавораў.

ж) Устанаўленьне сыстэмы ўнешняга гандлю.

з) Устанаўленьне асноў і агульнага пляну ўсёй народнай гаспадаркі Саюзу, а таксама зацьверджэньне і канцэсійных дагавораў.

и) Устанаўленьне асноў арганізацыі ваенных сіл Саюзу Рэспублік.

к) Зацьверджэньне адзінага дзяржаўнага бюджэту СССР.

л) Устанаўленьне манетнай і грашовай сыстэмы, сыстэмы агульнасаюзных і мясцовых падаткаў, а таксама заснаваньне саюзнага дзяржаўнага банку.

м) Устанаўленьне агульных пачаткаў землебудуўніцтва і земляўраўнаваньня, а таксама карыстаньня багацьцямі зямлі па ўсёй тэрыторыі Саюзу.

н) Устанаўленьне асноў суду, а таксама грамадзянскае і крмінальнае законодаўчасьці.

о) Устанаўленьне аснаўных законаў аб працы.

п) Права агульнай амністыі.

р) Устанаўленьне сыстэмы меры і вагі.

с) Арганізацыя агульна-саюзнай статыстыкі.

т) Аснаўнае заканадаўства ў абласці саюзнага грамадзянства і ў адносінах праў чужаземцаў.

у) Адмена парушаючых гэты дагавор пастановаў Зьезду Саветаў ЦВК і Рэды Наркомаў, якія ўваходзяць у Саюз Рэспублік.

11. У парадку перамены канстытуцыі як РСФСР, гэтак і іншых членаў Саюзу, у складзе іх Рэды Наркомаў, касуюцца Наркзатмі: Заграмянага Спраў, Замежнага Гандлю, Наркамат Шляхаў, Почт і Тэлеграфу, па Вайсковых і Марск. Справах.

12. А ўсе іншыя Наркаматы, як: Наркамат Харчаваньня, Працы, Сялянскай рабочай інспэкцыі, Градоўныя камісарыят. Вышэйшая Рада народнай гаспадаркі, Камісарыят Асьветы, Наркміст, Унутраных Спраў, Наркамзем, Наркамздоў, Н. К. Сацыяльнай Забесьпекі уваходзяць у склад Рэды Наркомаў, дагаварваючыся рэспублік, прычым першыя пяць Наркаматаў у сваёй чыннасьці кіруюцца пастановамі Саюзнага Саўнаркому і загадамі адпаведных Наркаматаў Саюзу Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік.

13. Саюз рэспублік мае свой сьцяг, гэрб і дзяржаўную пячатку.

14. Для грамадзян Саюзу ўстанаўляецца аднае саюзнае грамадзянства.

15. Сталіцаю Саюзу выбіраецца г. Масква.

Дзеля практычнага ажыццяленьня прынятых IV Усебеларускім Зьездам вырашэньняў па пятаму аб Саюзе Сацыялістычных Савецкіх Рэспублік Зьезд пастанаўляе:

1. Выбраць дэлегацыю для паездкі ў Маскву на X Усерасейскі Зьезд Саветаў.

2. Беларускай дэлегацыі увайсці з запрапанаваньнем праз прэзыдыум X Зьезду Саветаў РСФСР аб заклучэньні зносінах па пятаму аб Саюзе разам з прадстаўнікамі Беларусі на 1-ым Устаноўчым Зьездзе Саюзу Сац. Савецкіх Рэспублік.

3. Даручыць беларускай дэлегацыі прыняць удзел у працах 1-га Устаноўчага Зьезду Саветаў Саюзу ССР, а таксама у выбарах на аснове новай канстытуцыі Саюзнага ЦВК, яго Прэзыдыуму, Саўнаркому.

4. Пры выбарах Прэзыдыуму Саюзнага ЦВК лічыць неабходным увадзэньне ў склад яго прадстаўніка ад Беларусі, даручыўшы дэлегатам вызьдзіць гэткага са свайго складу.

Саюз Сацыялістычных Савецкіх Рэспублік.

(Даклад т. Чарвякова на IV Зьездзе Саветаў Беларусі).

У жыцці Савецкіх Рэспублік мелі цэлы шэраг момантаў, у зьвязку з якімі прыходзілася ў той ці іншай форме перастраіваць свае рады. Галоўная прычына гэтага—наша жаданьне пасьвей аб'яднацца дзеля ажыццяленьня аснаўнага заданьня, якое ставіць перад сабою ўсе Савецкія Рэспублікі.

Утварэньне Савецкай Беларусі.

Савецкая Беларусь утварылася ў той момант, калі развіццё рэвалюцыі ва ўсім сьвеце прыняло стромкі характар. Канец 1918 году адзначыўся распадам найвылішшае і наймацнейшае з імперыялістычных дзяржаў: распалася Нямецкая імперыя, Нямецкая армія, якая акупавала ўжо блізка што ўсю этнаграфічную Беларусь, развалілася і пад націскам чырвонай гвардыі стала адходзіць на захад. У гэты момант расейская буржуазія, падтрымліваемая дзяржавамі Антанты, хацела скарыстаць дзеля арганізацыі сваёй базы на Заходняй краіне Савецкіх рэспублік.

Ясна, што бачачы ўсю небяспечнасьць такіх манэўраў з боку буржуазіі, Савецкая рэспубліка пачала контр-манэўры.

І вось канец 1918 году адзначыўся асаблівай барацьбой, асаблівымі стратэгічнымі манэўрамі як з боку Савецкіх рэспублік, так і з боку буржуазных дзяржаў: буржуазныя дзяржавы ўсімі спосабамі падтрымлівалі нацыяналістычныя элемэнты, за якімі каваліся буйныя арганьі і капіталісты. У апроўжанае гэтаму Савецкія рэспублікі ўчынілі шэраг крокаў, якія мелі сваёю мэтай замацаваць уплыў Савецкай улады на рабочых і сялянства і паралізаваць тыя шкодныя нароствы, якія пачалі ўтварацца на асобных эканамічных і нацыянальных тэрыторыях. Канец 1918 году адзначыўся абвешчэнь-

нем волю працуючых незалежных Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік. Утварылася Савецкая Сацыялістычная Літва, Савецкая Літва. 1-га студзеня 1919 году была абвешчана незалежнай Беларускай Сацыялістычнай Савецкай Рэспубліка. Яна паралізавала уплыў тых нацыяналістычных элемэнтаў, замацаваньне якіх магло мець шкодныя вынікі ў справе замацаваньня савецкай уплываў у справе барацьбы рабочай клясы і працуючага сялянства за сваё вызваленьне.

Пэрыяд барацьбы.

У жыцці Савецкай Беларусі былі цяжкія моманты, якія знаходзіліся ў беспасрэднай залежнасьці ад перажываньняў усяе Савецкае фэдэрацыі ўсіх Савецкіх рэспублік.

Пачаўся 1919 год. Пад націскам сьвежа-арганізаванай польскай арміі Чырвоная армія была вымушана адступіць. На поўдні арганізаваліся контр-рэвалюцыйныя банды, якія пачалі адхіляць Чырвоную армію на поўнач. Усход быў ахоплены паўстаньнямі, якімі кіравалі былыя царскія генэралы. На поўначы і паўночным заходзе арганізаваліся ўрады, якія ставілі сваім заданьнем зьнішчэньне ўлады Саветаў. У гэты момант надзвычайнай небяспечнасьці Савецкія рэспублікі, не зважаючы на тое, што яны абвясцілі сваё права на незалежнае існаваньне, не хацелі, не маглі і не павінны былі выкарыстоўваць яго выключна ў сузка-эгаістычныя інтэрэсы.

Адмаўленьне ад нацыянальнай арміі.

Савецкая Беларусь мела ў 1918 годзе сваю армію. Гэта армія была нязначная, але яна была: гэта была, тэ пераважна, Літоўска-Беларуская дывізія. У момант гэіх надружжяў барацьбы, якая пачала расьці ў 1919 г., прышлося адмовіцца ад ідэі стварэньня пэрсобных нацыя-

Бацюшка.

Быў сьвяточны дзень.

I.

Царкоўны зван, нібы даляваючы сваю апошнюю песню, глушыў сягоньня ўсю веску мацней як раней. З белымі хусткамі на галовах хрысьціянчыся за кожным ударам звану, ішлі дзеве-тры старэньныя вабаты ў царкву...

Але не праішло паўгадзіны, як каля царкоўнай агароды пачалі збірацца людзі.

Між усіх сільна вызначалася высокая й стройная фігура Антона Мята, які, ня глядзячы на летнюю сыякоту, быў апрадзут у тоўстую суконную сьвітку і падпіразаны пясом.

Яго рыжая барада, апушчаныя ўніз вусы, паморшчаны загарады твар гаварылі аб сур'ёзнасьці і задумнасьці.

Ігнат Шылька, які заўсёды любіў усунуць свой язык дзе трэба і дзе ня трэба, ня мог змаўчаць і тут, калі гутарка зайшла аб Антону, чаму ён адмовіўся быць царкоўным старостам...

— Ну, што ж, — залепятаў Ігнат, — як возьмем у арэнду царкву, мо, Антон, зноў згодзішся быць царкоўным старостам, мо зноў станеш прадаваць сьвечкі?..

— Мо хіба ты са сваім доўгім языком, — агрызнуўся Антон і пачаў смактаць льюлку...

— Ха-ха ха! Бач ты яго, — зарагатаў пачаў Ігнат, — ракей першым уваходзіць у царкву і апошнім

выходзіць, а цяпер і калом туды яго не загоніш... Тут нешта ня добрае...

— Ты Ігнат брэшыш, як той Лыска Марцінаў, — пачаў ценевым галаском гаманіць Сьцяпан, — а аб справе ні слова. Нам вольна казаваць, як Антон глядзіць на гэта: браць нам у арэнду царкву ці не. Усё-ж такі ён доўга служыў там і ведае, ці выгадна гэта нам ці не?..

Усе нейкі час маўчалі.

Антон, напярэйшы шапку й выніўшы з зубоў льюлку, загаманіў:

— Аб гэтым вы падумайце самі.

— Але-ж ты такі бліжэй быў, — перабіў яго Сьцяпан, — табе больш выдомы прыбыткі й страты, ды усё такое... дык і скажы

— Я скажу, пачаў Антон, што з царквы столькі прыбыткаў, колькі й з казла: ні воўны, ні малака... Калі хто з вас верыць у бога, дык бары царкву ў арэнду, хэдзі маліся, купляй сьвечкі, кармі папа, бі люб...

— Ну, а ты? — запыталі яго некалькі галасоў разам.

— Я ня веру, што ёсьць бог...

— А-а-а! — развіўшы рот, загаманілі ўсе сьцяпане й зьдзіўлена пазіралі на Антона...

У гэты самы час з царквы выпай сярэдняга росту чалавек у адулярах. На шапцы яго, як падзішчэ, былі прыметны лавы

дзюрэчкі, дзе калісь сядзелі кубарды...

Гэта быў вясковы настаўнік.

— Добры дзень! — сказаў ён, падыходзячы да грамады...

Шмат хто з сьцяпан зьнялі шапкі й пакланіліся...

— Што, на сход прыйшлі? — гаварыў ён, — чаму ж у царкву не заходзіце...

— А што, там ужо сход пачаўся, — перабіў яго Ігнат.

— Ня сход, а абедня...

Пры гэтым настаўнік абвёў усіх поглядам і сушыўся на Антону.

— Што-ж ты, Антон, ня прыходзіш да мяне пагаманіць, як раней, ці ўжо забыўся пра мяне?

— Ня маю аб чым гаманіць з вамі, пане настаўнік, не здавальняе мяне ваша гутарка... У адну руку вы з батюшкам, ну, а той вядома...

— Эх ты, Антон! Як ня сорам, — пачырванеўшы загаманіў настаўнік, — час цябе пакалечыць, зусім інавым быць даўней. Хіба ня памятаеш, як «Жыцьцё сьвятых» я табе чытаў? Ну а цяпер ты, пэўна чытаеш нешта іншае... Вось не чакаў...

Тым часам ніхто ня бачыў, як і адкуль у градзе зьявіўся стары валасны пісар, ад якога здалёку запахла самагонкаю...

— Ну, што, гаспадарка настаўнік, аб высокай матэры з мужыкамі гутарыце?.. Даклаваецца істнавальне бога, вялікай праўды?.. Са сьвятан вас втаю...

Пры гэтым пісар падаў настаўніку руку і моцна пацалаваўся.

— Аднаго поля агады, — буркнуў пад нос Антон і адзіноў у бог

Усе пазіралі на гэты малюнак і моўчкі ўсьміхаліся.

— Я так сама на сход, — гаварыў пісар, навірнуўшыся да сьцяпан, — трэба ратаваць царкву, трэба...

Хаця што мне да царквы? Я там ніколі ня бываю, вольна толькі айцец Пётра — з ім мы часта, значыцца у прафрансіскага...

Сьцяпане перагаворыліся.

У гэты час у царкве зноў завывалі.

Пісар зьняў капішоў, хацеў перахрысьціцца, але пасьля махнуў рукою і зноў падзеў.

— Ня трэба, ня трэба хрысьціцца... Мяне і так айцец Пётра баіцца, бо я заўсёды на чырвенную даму выйграю... на матушку значыцца...

Сонца зайшло за хмару. Але пэўная духата прымусіла шмат каго распыраўцаць... Сьцяпане паселі каля плоту, іншыя прымаістраваліся на бярвенні, якое лажала непадальку... Толькі пісар і настаўнік аб нечым увесь час гаманілі... Зрэдку даляталі асобныя словы пісара...

— Паслухаюць!.. Згодзіцца!

Хутка пачалі выхадзіць з царквы.

— Мала, мала грэшных, — загаманілі мужыны.

Антон не змаўчаў:

— На вайне дурнаў пабілі, а разушым царква не патрэбна.

— А ты што? — падхапіў Ігнат, — таксама дурны быў, што нават служыў у царкве?

— Выбралі, дык і служыў, а па другому — быў дурнаў, дыпер паразум неў...

— Бацюшка, бацюшка... Ціха!

падціваўшы ўсіх прыбыткаў, выйшаў усюды за народчм.

Пісар і настаўнік пайшлі пасустрэчу.

Сьцяпане паўставалі.

— Ну, што-ж вы надумалі? — запытаў іх бацюшка пасьля прывітаньня.

— Нічога не надумалі, — пачаў Ігнат Шылька, — сабраўся, каб падумаць... Шмат хто, бацюшка, адмаўляецца плаціць арэнду за царкву...

— Ну, а ты як?

Я? Ды я што, — як усё, так і я.

— А ты, Сьцяпан, таксама адмовіўся?

— Я, бацюшка, ні тое — ні сёе, як усё, гэтак і я.

— Ну, а ўсё як? — гаварыў бацюшка, акідаючы грамаду поглядам.

К гэтаму часу сабралася шмат хлопцоў і дзяўчат.

— Ня трэба нам царквы, — гукнуў нехта ззаду, — школа патрэбна.

Усе авірнуліся назад і пачалі шаптацца.

Пісар, столчы побач з бацюшкам, закрычаў:

— Ціха! Хто гэта там?.. Не зьвяртайце, бацюшка, увагі. Гэта нехта з хлопцоў.

— Я, бацюшка, два разы сход склікаў па гэтай справе, — пачаў старшыня савету, — абуды разам большасць была за тое, каб ня браць царквы ў арэнду... Ну, а цяпер іхтай тут мужыны з вамі выраіцца — браць ці не.

нальных арміяў, бо гэты прыячын паказаў, што ён ня толькі не ўзмацоўвае нашых шэрагаў, але, наадварот, уносіць у іх некаторы распад. І дзеля гэтага перыяд напружанай барацьбы 1919 г. быў перыядам, калі ўсе нацыянальныя арміі зліліся ў адну стройную арганізацыю пад адзіным агульным камандаваннем з адзіным штабам у асобе Рэвалюцыйнага Вайсковага Савету Рэспублікі.

Наша самавызначэнне гарантыруецца не істнаваннем паасобных арміяў, а тымі адносінамі і павязаннем да правоў паасобных нацыянальнасцяў, якія злучаюцца баявымі лозунгамі на ўсіх нашых сьцягах.

Адмаўленне ад другой прэрагатывы.

Далейшае развіццё Савецкіх рэспублік характарызуецца не фармальнымі момантамі, якія, паводлуг тлумачэнняў буржуазных навуц, з'яўляюцца характэрнымі для незалежных рэспублік. Калі Савецкім рэспублікам трэба было выступіць перад адзіным фронтам Заходня-эўрапейскіх капіталістычных дзяржаваў у Гэнгу, дык гэтыя Савецкія рэспублікі па пастанове сваіх наўнамоцных органаў выступілі таксама адзіным фронтам.

Тут адбылася фактычная перагрупіроўка нашых шэрагаў, у якой мы ня прыкметна для саміх себе адмовіліся ад другой прэрагатывы, найбольш характэрнай у вачох буржуазных вучоных,—права самастойнага выступлення ў міжнародным жыцці.

На гаспадарчым фронце.

Цяпер перад Савецкімі рэспублікамі выступаюць пытанні барацьбы на гаспадарчым фронце, і ў гэтай галіне Савецкія рэспублікі пойдзюць цеснымі дружнымі шэрагамі. Да гэтага часу мы свае спробы арганізацыі народнай гаспадаркі рабілі паасобна, не заўсёды кіруючыся аднымі і тымі мэтамі, не заўсёды выкарыстоўваючы тых магчымасці, якія адчыняюцца перад намі.

Неабходнасць адзінства ў кіраўніцтве нашага гаспадарчага жыцця ў сучасны момант зрабілася вядомай. Эканамічны крызіс ідзе

далей, і тым невялікім поспехі, якіх нам удалося дабіцца ў працягу гэтага году, вельмі малыя ў параўнанні з тым, чаго нам трэба дабіцца.

Пагрэбнасць адзінства.

Мы ня пісалі канстытуцыі дзеля таго, каб пасля напісанай канстытуцыі перабудаваць сваё жыццё. Канстытуцыя, створаная Саветамі, ня была напісана да рэвалюцыі: яна была напісана пасля таго, калі рэвалюцыя ўзаконіла істнаванне Саветаў.

Адно застаецца вядомым усім і вожнаму, што дзеля таго, каб нам вясці такую самую паспешную барацьбу на гаспадарчым фронце, якую мы вялі да гэтага часу на ўсіх іншых фронтах, нам трэба ўзмацаваць свае шэрагі, стварыўшы таксама адзінства ўсіх Савецкіх рэспублік, якое забяспечывала-бы нам гэту перамогу.

Спрэчкі.

Даклад т. Чарвякова выклікаў ажыўленыя спрэчкі.

Тав. Насевіч: «Таварышы дэлегацы! Я ёсць дэлегат з Слуцкага павету, ад сялян, якія мне дапаручылі ад іх імя падзякаваць, што мы—грамадзяне—маем магчымасць будаваць свае гаспадаркі, пасылаць сваіх дзяцей у школы і абараняць нашу зямлю ад паноў і дзеля таго, каб Беларусь мела магчымасць далей жыць і шырэйца: не баіцца сваіх ворагаў—капіталістаў і яснавільможных паноў з заходу, трэба зрабіць цесны, пераарыўны саюз усіх Савецкіх Рэспублік. Я лічу, што інтарэсы сялян і працаўнікоў гораду ва ўсіх рэспубліках тая самыя. Вось дзеля гэтага сяляне павінны галасаваць за Саюз Рэспублік.

Нахай жыве Саюз Савецкіх Рэспублік.
Нахай жыве аб'яднанне гораду з вёскай.
Нахай жыве Беларусь».

Заява т. Насевіча сустракаецца гучнымі воплескамі.

Далей выступае т. Розен, нач. 8 дывізіі.

Тав. Розен: «Таварышы дэлегацы! Чырвоная армія мае сваю старую практыку.

Калі Чырвоная армія перамагла на ўсіх фронтах, дык дзеля таго, што яна была адзінай, што яна знаходзілася пад адным цэнтральным кіраўніцтвам, што яна ў сваёй арганізацыі была аднастайна. Нельга сабе думаць, каб паасобку хто колечы быў мацней, чымся ў злучнасці. Дзеля гэтага Чырвоная армія цалком вітае аб'яднанне Саюзных Савецкіх Рэспублік і лічыць, што такое злучэнне ёсць далейшы крок па тую шляху, на якім у сваім развіцці пайшла Чырвоная армія. Ад яе імя я заяўляю, што аб'яднанне Савецкіх Рэспублік будзе служыць тым цэлямі, які злілі ў адно рабочую клясу ўсіх Сав. Рэспублік.»

Пасля гаворыць тав. Сапрык ад Барысаўскай дэлегацыі. У барацьбе за волю працоўнага ня толькі вызваліліся з пад ярма капіталу, але яны пры гэтым мелі яшчэ на ўвазе будаваць новае жыццё на новых асновах.

Так стварылася наша Рэспубліка Беларусі. Калі-б мы прадставілі сабе сваю Беларускую Рэспубліку адарванай, аддзеленай ад іншых, дык нам было-б цяжка нават бараніць свае межы і нам трэба было-б заўсёды трымаць на граніцы ўсё сваё мужыцкае насіленне, самае моцнае і самае здаровае.

Гэтыя варункі прымусялі нас мець саюз з іншымі рэспублікамі.

Камандзір курсанцкай брыгады т. Фабрыцус вось што кажа:

Т. Розен ужо гаварыў тут ад імя Чырвонай арміі. Я скажу каратка. Ёсць вайсковая пагаворка, што адзін у полі не ваявае. Цяпер існуе і Літоўская рэспубліка, і Латвійская, і Эстонская Рэспубліка. Застаецца ці маглі-б яны істнаваць, каб іх не падтрымлівала Антанта. Яны злучаны капіталізмам, а мы злучаемся працай.

Агульным стараннем мы даб'ёмся таго, што ў недалёкай будучыне мы навабачым усе нацыянальнасці быўшай Расей злучанымі ў Саюз Савецкіх Рэспублік.

Далей выступае т. Сянкевіч:

Спачатку февральскай рэвалюцыі рабочыя і сяляне ня былі яшчэ

цесна злучаны, але барацьба проці буржуазіі з'вязала іх, і рабочыя і сяляне патрапілі разьбіць ворага.

Мы цяпер бачым, што Антанта прагна паглядае, на Закаўказскія рэспублікі з іх вялікімі багаццямі. Антанта даўно захапіла-бы гэтыя багацці, каб яна бачыла, што гэтыя Закаўказскія рэспублікі ня злучаны. Мы павінны ўтварыць цесны Саюз і змагацца ня толькі за сябе, але імкнуцца да вызвалення тых таварышоў, якія яшчэ з'аходзяцца пад яром капіталу пад панамі. Нахай жыве Саюз Савецкіх Рэспублік.

Ад Ігуменскай дэлегацыі выступае тав. Пятроўскі.

Разглядаючы пытанне аб цэлейным саюзе Савецкіх Рэспублік, мне хочацца напамініць адну казку з старых буржуазных хрэстаматыяў. Бацька, паміраючы, прасіць сваіх сыноў, каб яны жылі разам. Дзеля прыкладу ён узяў вёнік, развязаў яго і даў пераламаць па галінцы. Сыны гэта лёгка зрабілі, між тым, як палы вёнік яны зламаць не маглі. Таксама і ў нас: калі мы будзем імкнуцца да паасобнага сепаратызму, дык нас лёгка зломіць буржуазная сіла, а калі будзем злучаны, дык ніякая сіла нас ня здорне. Буржуазія яднае свае чорныя сотні і хоча сесці на наш карк, і нам болей усяго трэба паматаць аб гэтым і аднагалосна прыняць прапазыцыю аб цэлейным саюзе з усімі Савецкімі Рэспублікамі. Нахай жыве аб'яднанне Савецкіх Рэспублік.

Слова ад Бабруйскай дэлегацыі мае т. Кароль:

Таварышы дэлегацы! На нас напала і немцы, і беларускія, і размаітыя банды. Ад усіх іх мы шмат цярапелі. Але калі падыйшла да нас Чырвоная армія, я сам з'арганізаваў атрад і пачаў барацьбу з белавардзійцамі. Такім чынам, агульнымі сіламі мы адэгвалі ворагаў да Баранавічаў. У злучнасці ўся наша сіла. Дзеля гэтага нахай жыве ўся Чырвоная армія, нахай жыве Саюз Рэспублік, як адзіная сіла.

Ад Ц.Б.К.П.В. выступае т. Багучык:
Таварышы! Аб неабходнасці

злучнасці Савецкіх Рэспублік пасля ўсіх прамоваў няма што болей і казаць. Усе прамовы адзін за адным гаварылі аб неабходнасці саюзу. Гэта сьведчыць аб тэй сьведомасці, якой цяпер пранікнута ўся рабочая кляса і ўсё сялянства ва ўсіх Савецкіх Рэспубліках. Мы ўжо ў друку чыталі, што многія паасобныя рэспублікі на сваіх з'ездах Саветаў вынеслі такія самыя пастановы.

Мы ў працягу пяці год нашай рэвалюцыйнай барацьбы выхадзілі заўсёды з перамогай з усіх цяжкіх становінчаў. Цяпер мы пачалі мірную працу, будаўніцтва нашай гаспадаркі, але нам прыходзіцца вясці ўваргую барацьбу на дыпламатычным фронце. Мы ніводнай пазіцыі ня здалі. (Гучныя воплескі).

Таксама, як раней, мы злучалі нашыя рабочыя-сялянскія шэрагі і выхадзілі пераможамі з усіх скрутнасцяў, як і цяпер. Учываючы гэты гістарычны крок, мы ўзмацоўваем нашы шэрагі. Гэты саюз Савецкіх Рэспублік будзе палюхаць усе буржуазныя дзяржавы. У гэтым Саюзе залог нашай далейшай перады.

Заклучнае слова тав. Чарвякова

Як і трэба было чакаць, у ліку выступіўшых прамовцаў ня было ніводнага, які бы стараўся адкінуць мае думкі, а наадварот—усе выступіўшыя тут таварышы—рабочыя і сяляне—у адзін голас гаварылі аб тым, што надыйшоў момант, які дзкітуе нам гучна аб'яднанне і злучнасць нашых шэрагаў. У скрутку гэтага мы тут ставім пытанне аб Саюзе Сацыялістычных Сав. Рэспублік, які ўзмацуе нас для далейшай барацьбы. Я, таварышы, дзеля таго, каб аформіць адносіны нашага З'езду да гэтага пытання, прапаную прыняць ад імя 4-га Усебеларускага З'езду дэкларацыю.

Пасля зачытання дэкларацыі З'езд устае і сьпявае «Беларускую Марсельезу» і «Інтернацыянал».

Дэкларацыя прымаецца аднагалосна. Аднагалосна прымаецца і праект змены ў канстытуцыі С.С.Р.Б.

Усе маўчалі. Пісар, пазіраючы на грамаду, адказаў:

— Трэба!
— Вянчацца ў царкве трэба?— пытаў бацюшка.

Пісар зноў адказаў:
— Трэба!
— Павойнікау адпяваць трэба?

— Трэба!—злосна закрычаў пісар і звярнуўся да грамады:

— Вы што, мужчыны, глухія? Ці-ж вам гэта ўсё ня трэба, аб чым пытае айцец Петра? Асталонны вы, каб вас чорт узяў!

— Ня трэба заяцца,—усьцінаў яго настаўнік,—усё вырашым па нігу...

— А калі вам усё гэта трэба,—гучней загамаў бацюшка,—то патрэбен і я вам. Ну, а калі я прымушан буду вам служыць, то, вядома, ня дарам...

— То-ж пісар за ўсіх гаварыў,—абзаўся Антон,—мо вы яму і патрэбны, а сяляне маўчаць: яны свае слова скажучь.

— Ну, а як ты, Антон, неконта гэтаі самай арэнды?—пыталі сяляне.

— Я,—пачаў ён,—ня дам і фунта, а вы, як хочаце.

— Во, маладзец Антон,—загукалі хлапцы й дзядзчыты маладыя...

— Ціха! Вы там, жэ, жэкі! Сунавойдзец!—гукнуў ва іх пісар.

— Ды як жа мужчыны,—пачаў казаць Хвёдар Дрозд,—усё гэта, што казаў бацюшка, трэба, ня будзем-жа мы жыць нехрысьціямі, альбо паміраць без малітвы: толькі вась, каб невялікая арэнда... У бацюшкі зямля ёсць.

Бацюшка не змаўчаў.

— Зямля ёсць, але не воласць

хоча адняць... Апрача таго, сам жа я не магу працаваць на ёй, спаўняючы ўсе абавязкі па царкве. Вось вырашайце самі.

Грамада пачала шаптацца. Бабы голасна пачалі гаманіць, каб плаціць бацюшку, абы ён толькі ня кідаў царкву.

Настаўнік і пісар, пагаманіўшы з бацюшкам, пачалі ўгаварываць, каб яны згадзіліся засяваць зямлю бацюшкаву, ну і невялічкую плацілі арэнду. Але Антон паставіў на сваім. Ён, ня крываць душою, пачаў апавядаць сялянам, за што ён вінуў царву і перастаў верыць у бога. Расказаў, як бацюшка дзяліў грошы не по бажаму, як ён усё вечары ў карты гуляе і п'янствае з пісарам ды настаўнікам, ды як нават часта і за аўтаром дзівомя бутэлькамі палюшча чашу пасля сьвятога прычысьця.

Тут сяляне і загамавілі... А бацюшка пачаў спрачкіцца з Антонам, абзаваючы яго бязбожнікам і гультаём.

— Маўчыце лепш, бацюшка,—казаў яму паважна Антон,—а то я калі усё раскажу, дык ня гэтак зьдзівіцца той, хто лічыў і мо цяпер лічыць вас за сьвятога.

— Эх, Антон, Антон,—пакачаў галавою бацюшка і адышоў далей.

Грамада што раз, усё расла і шырылася. Сонца зноў вышаўала в-за мэары і пачало загавяць усіх у п'янек пад старымі лісьмі. Бацюшка сеў на камені пад ліпаю і пачаў курць папаросу.

— Сорам і грэх,—казаў ён,—ці я дрэнна малюся? Ці адмовіўся прыехаць да вас, калі ў вас былі

хрысьціныя ці хаўтуры? Альбо шмат я з вас браў за ўсё?

— Аб гэтым што в казаць,—загаманіў Ігнат,—усё рабілася ў меру. Але цяпер, бачыце, сьвет перавярнуўся, калі, як кажуць, і бяз гэтага ўсёго можна пражыць... Асабліва маладыя—яны ні ў вошта ня вераць.

А маладыя хлапцы ва ўсю распіналіся, каб ня браць царкву. Бацюшка пазіраў на іх скоса, а яны хоць бы што.

Доўга не змаўкала гамонка. Ішлі спрэчкі: браць ці не? Нарэшце мужчыны пачалі гаварыць, што трэба яшчэ пачакаць...

— Чаго чакаць?! Чаго чакаць?!—гукалі пісар і настаўнік,—зараз можам напісаць прастанову, усё падпішаце і баста.

— Вы што гэта?—загаманіў за іх Антон,—барыша хочаце мець, што гэтак за бацюшку цягнеце?..

Пісар і настаўнік перагледзіліся паміж сабою і змаўклі.

Бацюшка устаў і сказаў:

— Ну, мужчыны, калі вы ні чаго не дагамоніцеся, то я вам скажу: больш я абедно ня служу і да вас не паеду ні хаваць, ні хрысьціць, ні вячаць... А вась калі вы возьмеце ў арэнду царкву, то тагды што іншае будзе...

— Ды як жа, бацюшка, ці ня можна вам з-за таго, што мы не парашлі як і што ды царкву зачыняць?.. Не малацца богу?.. У царкву ж прыходзяць. Ці ж можна вам?..

— Калі можна вам, то можна і мне,—злосна сказаў бацюшка пайшоў да хаты.

Пісар і настаўнік пайшлі ўслед

за ім.

Сяляне ня ведалі, што рабіць, ня ведалі, як быць...

— Вось бачыце,—казаў Антон,—бачыце за вошта і дзеля чаго ён моўціца. Зусім ня дзеля таго, каб душа ў рай-папала, а каб плацілі, каб жылоў яго роў роўца з носам. І наваўна ня пойдзе ў царкву, пакуль не дасцьце яму арэнду... Ну а тагды ён будзе за вас малацца... Як жа—вам лягчэй будзе... Ды пляюцьце вы мужчыны—час ісьці абедаль.

Усе пачалі расходзіцца.

Бацюшка пазіраў праз вакно і думаў, што яму рабіць.

Магушка Агрыпіна паставіла на стол страву і пачала яго дзікаць.

— Ну што-ж яны?

— Хто?

— Мужыкі.

— Ня хочыце думаць аб душы... Пачалі больш аб целае клапаціцца... паразумелі,—казаў бацюшка,—сідзючыся за стол,—штода што пісар і настаўнік не зайшлі...

— Ты і бяз іх... Там віно чырвонае.

Бацюшка выпіў залпам шклянку віна і пачаў закусываць.

— Успамінаю і гадзі свае бурсацкія,—казаў ён Агрыпіне,—калі і сам гаварыў бы чое, што яны ц жер гавораць... Ня думаю я таму лю дзей вучыць, чаму і сам ня веру. Але жыцьцё... Жыцьцё на хвалях сьвіха можа занесці чалавека ў тую краіну, якая яму і ня сьнілася... Вось і я: апынуўся цяпер і сам ня ведаю дзе—ні з бігам, у якога я сам сьбе прымушаў верыць, ні з людзьмі, якім я доўгі час казаў

напраўду і ашуківаў. Ня ведаюць

яны, сяляне, што ім рабіць, а я і два разы ня ведаю, што мне рабіць?

— Вось ён, а не гамаві... Пасля аб гэтым... А мне што? Ня цяжка апынуцца ў тым палажэньні, у якім я жыла, пакуль ты ня ўзяў мяне...

— Але, я падумаю пасля... Я падумаю... Вось сына няма... Ня хоча да бацькоў вхаць: гаварыць няма аб чым, піша ў пісьме, пра бога, важа, гаварыць не магу, бо ня веру ў яго, ну аб чым іншым, кажа, ты са мной не захохай гаманіць... А таксама буреу праішоў... А цяпер?..

— Камуніст,—прашпалала матушка і пачала паддываць яму ў талерку...

— Так... так... камуніст... А мне такі трэба падумаць, як і што быць... З галаду памёрці прыдзецца... Ох, як сьмешнае не падобна да таго, што было учора... Не па-до-о-бна!.. Трэба падумаць...

А сонда праз вакно сваімі праменьнямі, нібы лапамі, пчакатала гэтага чалавека, які сядзеў у вялікай і глыбокай задуманасці,—люхацела разьвесаціць яго і заманіць туды, дзе прастор, дзе замест казальнага дыму ён бы ўдыхнуў пах кветак на палэх і сенажалі.

Сонда маніла яго з вечнай дамавіны к жыццю.

Ён пачуў могутную сілу праменьняў... На яго твары з'явілася раптам вясёлая ўхмылка... Ён киваў жыць...

(Канец будзе).

Апошнія навіны.

(Радзі з Ганновэру).

— У Варшаве пануе надзвычайнае напружаньне. Нацыянальны збор пачне 20-га сьнежня выбары новага прэзыдэнта. Найпэўнейшым кандыдатам у прэзыдэнты лічыцца Пілсудзкі.

— „Ротэ Фанэ“ паведамляе, што 28-га студзеня ў Лейпцыгу адбудзецца партыйны зьезд нямецкай камуністычнай партыі.

— У Турыне (Італія) між фашыстамі і камуністамі адбылася стычка. Забіта 11 чалавек.

— Гуанкарэ выказаўся супроць дачаснага ачышчэньня Рэйнскай вобласці і супроць усялякага вырашэньня рэпарацыйнага пытаньня, патрабуючага з боку Францыі ахвяр.

Вакол IV-га Зьезду Саветаў.

Абразкі.

Тав. Русак.

Перад намі праходзе некалькі старажытных барадатых сялян з самых гучных куткоў беларускай вёскі. Селянін Русак—яму 80 гадоў, але ён бадзёры, верыць у лепшую будучыню.

Ён рад тэй панане, якая выпала на яго долю—быць на Усебеларускім Зьездзе Саветаў. — Камуністаў паважаю, бо яны намы працоўныя, гаспадарскія; камсамольцаў люблю—гэта нашы лепшыя сыны і насьледнікі.

Ён—жывы жывы прыклад, які сьведчыць аб моцнай пабудовцы сярод шырокіх гурмаў сялянства.

Тав. Каралькоў.

Вось яшчэ адзін дэлегат, т. Каралькоў, мае ўсяго 3 дзесяціны на 9 душ. У 19 годзе ён арганізаваў чырвоныя партызанаў, сам стаў на чале атраду і прагнаў з сваёй Сьмільвіцкай воласьці Бабруйскага павяту беларускага.

Зараз ён на вьездзе. Іскрава і пэўна ён разумее сучаснае становішча, лёгка разьбіраецца ў павальных пытаньнях, знаходзячы правільныя адказы. Аб'ясавае Савецкіх Рэспублікаў ён кажа: „Мы зараз моцны, а злучыўшыся будзем яшчэ мацней“.

Што не пад сілу аднаму пальцу, тое зробіць рука!

Тав. Андрэеў.

А вось і член Ц. В. К. Беларусі, беспартыйны селянін Парыцкай вол., Бабруйскага пав., маючы ўсяго 4 1/2 дзесяціны на 12 душ сям'і—т. Андрэеў.

Харчовы падатак у гэтым годзе зьдзі, але на лета такі падатак не пасілах. Ён разбурае сялянскую гаспадарку.

За Савецкую ўладу і камуністычную партыю я цалком стаю, гэта адзіная ўлада, дзе мы—бяднейшае сялянства і рабочыя—вырашаем і

Розныя весткі

Новая мапярхічная арганізацыя.

БЭРЛІН, 18-12. У палітканьні рэйхстагу адбыўся ўстаноўчы сход новай мапярхічнай арганізацыі „Тэўтонскай партыі свабоды“.

„Няхай жыве брытанская сацыялістычная рэспубліка“.

ЛЭНДАН, 18-12. Ангельскія беспрацоўныя, даведаўшыся аб адмаўленьні караля прыняць іх прадстаўніцаў, адказалі клічам: „Няхай жыве брытанская сацыялістычная рэспубліка“. Ленсбары накіт гэлага заявіў: „Улада сваёй палітыкай не дае магчымасьці лідарам рабочых ахоўваць канстытуцыю“.

Камуністы—у Расею.

РЫГА, 18-12. З Рыгі адправіўся ў Расею эшалон з 90 камуністамі на аснове дагавору з латвійскім урадам аб абмене заключоннымі. Сярод абменьваемых—член установага збору Вэрман, расейскі грамадзянін Кляўс—Клявін, у свой час прыгавораны к сьмяротнай кары. Каля цэнтральнай турмы сабралася таўпа знаёмых і розныя аджуджаючых. Усе яны арыштаваны латвійскай паліцыяй.

Праганяюць белых.

ЧЫТА, 18-12. Па вестках з Камчаткі, мясцовае жыхарства зьнішчае белыя банды. Белыя выгнаны тэксасам з Сярэднякалмыску і Верхнянску.

У Савецкай Фэдэрацыі.

Харкаўская ярмарка

ХАРКАЎ, 19-12. У ярмарачны камітэт Харкаўскай кішчэнскай я маркі паддзена заява вял. кай пав. іск. фірмы „Сабры—Браты“, аб'яднаючай звыш 50 фабрыкаў, аб маданы прымаць удзел у ярмарку. Галоўнымі рэчамі абмену будзе скара, ірамніна, галітэрэя, бакалея, сьлірт, цукер, тэтун і снабяныя вырабы.

Дзеля дапамогі рабочаму друку.

ЦАРЫЦЫН, 18-12. Група рабочых карэспандэнтаў газэты „Борьба“ арганізавала газэтную гурток імя Сьпірыдонава з мэтай дапамогі рабочаму друку і навучэньня газэтнай справе.

Падрыхтоўка да 5-ай гадавіны Чырвонай арміі.

МАСКВА, 19-12. У надыходзячую пятаю гадавіну Чырвонай арміі маецца на меце арганізацыя ўрачыстага пасяджэньня мясцовых савесаў з удзелам кавалераў ордэну чырвонага знамені, інвалідаў, дэмабілізаваных, дапрызыўнікаў 22-га году. Шэфы прымаюць меры к магчымаму забясьпечаваньню Чырвонай арміі і інвалідаў усім неабходным. Сьветкавальне будзе аб'яднана са сьвяткам кавалераў ордэну чырвонага знамені, якое будзе сьветкавацца кожны год.

Бюльлетэнь № 142

Менскай Мэтэаролёгічнай Станцыі

Галоўнай Фізычнай Обсерваторыі пры Менскай Дасьледчай Валотнай Станцыі. За 19 га і 20-га сьнежня 1922 году

СТРУМЕНТ.	1 гадзіна дню.	9 гадз. вечара.	7 гадз. раніцы
Баромэтр	741,9 ^{m/m}	740,8 ^{m/m}	737,9 ^{m/m}
Тэрмомэтр	—9,8°	—6,6°	—3,8°
Максымальны тэрмомэтр	—6,2°	—6,5°	—3,8°
Мінімальны тэрмомэтр	—15,0°	—10,5°	—6,5°
Вільгаць параўнаўчая	94%	81%	95%
Асадкі ў міліметрах	—	—	1,7
Грунтавы тэрмомэтр на глыбіні 0,8 м.	0,6°	0,6°	0,6°
Флюгэр (сіла ветра—мэтраў у сэкунду)	Пн, Пн, 3-1	Пд.—1	Пд. У.—3

Почту сьнег.

Па Менску.

Аб'яднаньне чыгуначных вузлоў.

Дзеля таго, што па ўсёй Расеі адбываецца цяпер аб'яднаньне чыгуначных вузлоў, — пастаўлена аб'яднаць Менскі і Аршанскі чыгуначныя вузлы.

Ліквідацыя апалавага крызісу.

З устанавленьнем саннай дарогі ў значнай меры ліквідован апалавы крызіс. На Менскім вучастку Аляксандраўскай чыгуначна маецца месячна запас апалу.

Чыгуначны тэлеграф.

На чыгуначным тэлеграфе ст. Менск Заходнай чыгуначна пачаліся

блз усякіх абмежаваньняў прымаць па тэлеграмы прыватных асоб, якія адсылаюцца ў першую чаргу.

Рэарганізацыя бібліятэчнай справы.

Таўстоўская і Аляксандраўская жывоўская бібліятэка рэарганізавана ў аддзяленьні Пушкінскай бібліятэкі і перайшла пад загад Гарадакога Адаму Нарасьветы.

Пачтоўкі ў Амэрыку.

АРА сьцасавіла плату за пачтоўкі, пасылаемыя ў Амэрыку праз вайторы АРА Пачтовыя расходи на перасылцы гэтых пачтовак робяцца коштам АРА.

У ДАДАТАК да АБВЕШЧАННАЙ П А Д П І С К І
— НА УСЕ —
мясцовыя і цэнтральныя газэты,
БЕЛТРАЭСТДРУК
З ГЭТАГА ЧАСУ
ПРЫМАЕ ТАКСАМА
ПАДПІСКУ

вось на якія цэнтральныя ГАЗЭТЫ:

- „ЭМЭС“ 1.000 руб.
- „ГУДОК“ 600 „
- з прылажэньнем 750 „

Падпіска прымаецца да 27-га сьнежня па падпіснай цане, а пасля 27-га—па рознічнай.

Падпіска прымаецца без дастаўкі.

АДКРЫТА ПАДПІСКА НА УСЕ ГАЗЭТЫ на СТУДЗЕНЬ М-Ц 1923 Г.

Умовы падпіскі на МЯСЦОВЫЯ ГАЗЭТЫ з дастаўкай і перасылкай:

Газэты	Звычайная	Льготная
1. «Савецкая Беларусь»	1000 р.	600 р.
2. «Звезда»	1200 „	700 „
3. «Звезда» з прылаж.		
«Бел. Деревня»	1400 „	1000 „
4. «Векер»	1000 „	600 „
5. «Млот»	600 „	400 „
6. «Красная Смена»	—	100 „
7. «Юный Пахарь»	—	50 „
8. «Югэр Арбайтэр»	—	50 „

Рознічная цана:

- «Звезда» 60 р. за нумар.
- «Векер» 50 „ „

Льготная падпіска прымаецца выключна ад рабочых арганізацыяў і членаў КПБ і КСМ.

Падпісчыкам, якія падпісваю плату ўносяць пасля 31-га сьнежня, газэты за ранейшыя дні выдавацца ня будуць.

Умовы падпіскі на ЦЭНТРАЛЬНЫЯ ГАЗЭТЫ без дастаўкі:

- «Изв. ВЦИК» 1500 р.
- «Труд» 1500 р.
- «Правда» 1500 „
- «Беднота» 1200 р.
- «Эконом. Жизнь» 1500 „
- «Раб. Масква» 600 р.
- без прылажэнь. 1500 р.

ПАДПІСКА на азначаных у гэтай абвештацы панах будзе прымацца толькі да 27-га сьнежня г. г.: пасля ж гэтага тэрміну падпіска будзе прымацца па рознічнай цане.

Да ведама падпісчыкаў ад паведаў, мястэч. і валас. падпіска на цэнтральныя газэты прымаецца без дастаўкі. Почтай цэнтр. газэты перасылацца ня будуць.

Рознічная цана:

- «Изв. ВЦИК» 80 р. за 1 эк.
- «Правда» 75 „
- «Экон. Жив.» 75 „
- «Труд» 80 „
- «Беднота» 50 „

Падпіска прымаецца ў Менску ў Белтрэстдруку, Петрапаўлаўск., 8, ва ўсіх гарадох, у аддзяленьнях Белтрэстдр (быўш. Контрагэнтства) і ва ўсіх поч.-т. кантонах.